

Få röstar i val till Europaparlamentet

Mellan den 4 och 7 juni hålls val till Europaparlamentet. I Sverige är valdagen den 7 juni. Då har folket möjlighet att rösta fram de ledamöter som ska representera Sverige. Tidigare val har dock lockat få personer till valurnorna. Andelen röstande var vid den svenska premiären år 1995 endast 42 procent. Och vid de följande valen har valdeltagandet sjunkit ytterligare. Vid förra valet till Europaparlamentet år 2004 var det blott 38 procent.

I DE FLESTA EU-LÄNDER har andelen röstande sjunkit över tid. Totalt sett har valdeltagandet sjunkit vid varje val och vid förra valet var det endast 46 procent. Sverige låg med andra ord under genomsnittet och med undantag för de nya medlemsländerna var det svenska valdeltagandet lägst i EU. Samtidigt är andelen röstande i svenska riksdagsval stor jämfört med hur det ser ut i andra nationella parlamentsval i Europa.

Att val till Europaparlamentet inte väcker samma intresse som andra svenska val framgår tydligt av valstatistiken. Kommuner som Danderyd, Lomma och Vellinge utgör vanligtvis valdeltagandets bastioner. Andelen som röstat i de senaste riksdagsvalen har i dessa kommuner legat kring 88–89 procent. Men i 2004 års val till Europaparlamentet var valdeltagandet i Danderyd endast 56 procent och i de övriga två ännu lägre. Samtidigt är det betydligt högre i dessa kommuner än i Bjuv, som hade ett valdeltagande under 25 procent.

Än större skillnader uppstår om vi studerar valdeltagandet på lägre nivå. Valdistrikt är de minsta geografiska enheterna vid val. Ett valdistrikt består vanligtvis av 1 000–2 000 röstberättigade.

DE FEM VALDISTRIKT där valdeltagandet var som lägst år 2004 ligger alla i Malmö kommun. Närmare bestämt ligger de i området Västra Skrävlinge, vilket innefattar bland annat Rosengård. I det valdistrikt där valdeltagandet var som lägst röstade endast 11 procent. Även vid riksdagsval är valdeltagandet lågt i dessa valdistrikt, men då brukar andelen röstande åtminstone ligga över 50 procent.

De valdistrikt där valdeltagandet var som högst återfinns i Stockholm, Partille, Lidingö och Danderyd. Högst är det i valdistriktet Bromma 18 i Stockholms kommun. Där röstade nästan 68 procent. I Partille är det framför allt valdistriktet i stadsdelen Sävedalen som hade ett högt valdeltagande. Dessa har ett högt valdeltagande även annars,

men vid 2004 års val fick det en extra skjuts av att det samtidigt anordnades en kommunal folkomröstning om ett vägbygge mellan norra och södra Sävedalen.

I ytterligare fem kommuner anordnades det kommunala folkomröstningar i samband med 2004 års val. I samtliga dessa kommuner ökade andelen röstande kraftigt i förhållande till 1999 års val till Europaparlamentet. Samtidigt bör det noteras att ingen av dessa kommuner lyckades nå ett valdeltagande över 50 procent. Detta trots att det alltså samtidigt var ett val och en folkomröstning.

DE VALDISTRIKT som har ett högt valdeltagande vid Europaparlamentsval tillhör toppskiktet även vid riksdagsval. Men skillnaden i valdeltagandet mellan de två typerna av val är betydande även i dessa valdistrikt. Ett liknande mönster framträder också om man ser till olika samhällsgrupper; valdeltagandet är betydligt lägre i val till Europaparlamentet än i riksdagsval. Och det gäller i samtliga grupper. Bland SACO-anslutna brukar 96–97 procent

rösta i riksdagsval, men vid förra valet till Europaparlamentet röstade endast 61 procent av dem.

De skillnader i valdeltagande som finns mellan olika samhällsgrupper vid riksdagsval återfinns även vid Europaparlamentsval. Deltagandet är betydligt lägre bland unga, utrikes födda, ensamstående, lågutbildade och arbetslösa, medan det är högre bland medelålders personer, inrikes födda, sammanboende, högutbildade och sysselsatta. Det finns dock ingen entydig bild av att dessa skillnader skulle vara större vid val till Europaparlamentet.

HUR SER DET DÅ UT inför årets val till Europaparlamentet? I SCB:s Partisymptiundersökning (PSU) som genomfördes i november 2008 ställdes frågor kring röstande. Knappt hälften av de till-

frågade uppgav att de kommer att rösta i årets val. Detta samtidigt som 86 procent sa att de skulle rösta om det vore riksdagsval någon av de närmaste dagarna. Intresset för EU-val förefaller fortfarande vara jämförelsevis lågt. Det finns en stor osäkerhet bland väljarna om man ska rösta och i så fall på vilket parti. Av dem som avsåg att rösta var 38 procent osäkra kring vilket parti de ska lägga sin röst på. Andelen osäkra var högre bland kvinnor än bland män.

VIDARE ÄR DET en större andel bland dem som är positivt inställda till det svenska medlemskapet i EU som avser att rösta än bland dem som är emot. Så var också fallet inför 2004 års val. Det visade sig då att andelen som röstade var 10 procenten- heter större bland dem som var

för än bland dem som var emot EU-medlemskapet. Detta skulle kunna tala för ett ökat valdeltagande eftersom stödet för EU har växt kraftigt sedan förra valet. I maj 2004 var enligt Partisymptiundersökningen 45 procent för det svenska medlemskapet i EU. I november 2008 hade andelen stigit till 56 procent.

Samtidigt kommer det att vara rekordmånga förstagsväljare i årets val. Det beror på att det föddes ovanligt många barn i slutet på 1980- och början på 1990-talet. Närmare 600 000 personer eller 8 procent av väljarkåren kommer att rösta för första gången i ett Europaparlamentsval. Av dem har över hälften inte röstat i något riksdagsval heller. Då valdeltagandet vanligtvis är lågt bland förstagsväljare skulle detta tala emot ett ökat valdeltagande. Samtidigt har det

på senare tid förekommit debatt kring EU-direktiv som berör övervakning och integritet på internet. Frågor som kanske kan skapa större intresse för EU bland unga väljare. ●

Lågt valdeltagande i Malmö

5 valdistrikt med lägst valdeltagande i 2004 års val till Europaparlamentet. Procent

Valdistrikt	Kommun	Valdeltagande Europaparlamentsval 2004
Västra Skrävlinge 6	Malmö	10,9
Västra Skrävlinge 10	Malmö	12,5
Västra Skrävlinge 2	Malmö	14,5
Västra Skrävlinge 1	Malmö	14,8
Västra Skrävlinge 3	Malmö	15,1

Högst valdeltagande i Bromma

5 valdistrikt med högst valdeltagande i 2004 års val till Europaparlamentet. Procent

Valdistrikt	Kommun	Valdeltagande Europaparlamentsval 2004
Bromma 18	Stockholm	67,9
Sävedalen 1	Partille	65,6
Sävedalen 6	Partille	65,5
Lidingö 5	Lidingö	64,3
Danderyd 11	Danderyd	64,1

Färre mandat - fler partier

Giltiga valseglars procentuella fördelning samt mandatfördelning efter parti vid valet till Europaparlamentet 1995, 1999 och 2004. Procent

År	M	C	FP	KD	MP	S	V	JL	Övr.	Totalt
1995										
Röstfördelning	23,2	7,2	4,8	3,9	17,2	28,1	12,9	-	2,7	100,0
Mandat	5	2	1	0	4	7	3	-	-	22
1999										
Röstfördelning	20,7	6,0	13,9	7,6	9,5	26,0	15,8	-	0,5	100,0
Mandat	5	1	3	2	2	6	3	-	-	22
2004										
Röstfördelning	18,2	6,3	9,9	5,7	6,0	24,6	12,8	14,5	2,2	100,0
Mandat	4	1	2	1	1	5	2	3	-	19

Källa: SCB:s valstatistik

Sverige har idag 19 EU-parlamentariker. Enligt Nicefördraget kommer Sverige att få 18 platser och om det nya Lissabonfördraget går igenom utökas antalet till 20.

Om statistiken

Europaparlamentsval

I samband med val till Europaparlamentet sammanställer SCB de huvudsakliga resultaten. Statistiken omfattar uppgifter om röstberättigade, röstande samt giltiga valseglars fördelning efter parti. Vid val till Europaparlamentet genomför SCB även valdeltagandeundersökningar och valundersökningar. Den senare undersökningen genomförs i samarbete med Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Partisymptiundersökningen (PSU)

SCB genomför efter beslut av riksdagen partisymptiundersökningar för att belysa det aktuella politiska opinionsläget i landet. Partisymptiundersökningen genomförs i maj och november årligen sedan 1972. Sedan 1992 ingår inställningen till EU och från och med 1997 ingår även inställningen till EMU/Euron. Vid varje undersökningstillfälle intervjuas ett urval om cirka 9 000 personer per telefon.

Författare

Jessica Persson och Richard Öhrvall arbetar med demokratistatistik på SCB

Jessica Persson

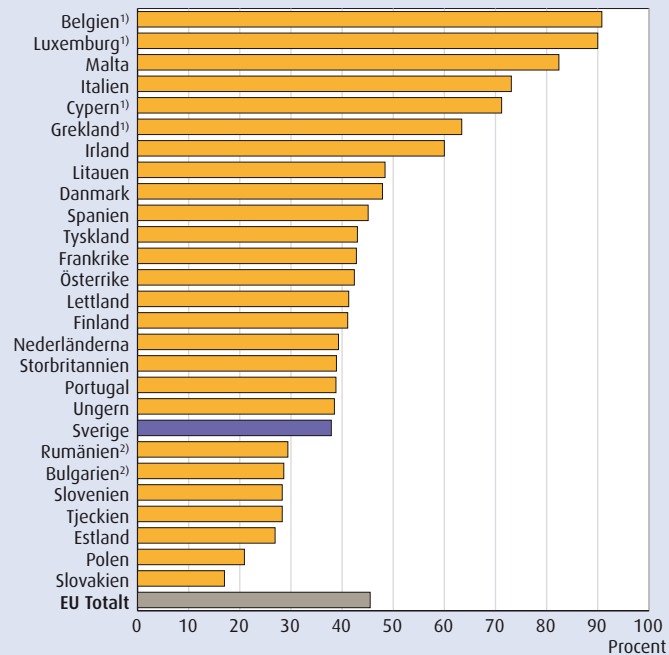
tfn: 08-506 944 27
e-post: jessica.persson@scb.se

Richard Öhrvall

tfn: 08-506 941 58
e-post: richard.ohrvall@scb.se

Lågt valdeltagande i Sverige

Valdeltagande vid Europaparlamentsvalen 2004 i respektive medlemsland. Procent

Källa: Valresultat (Europaparlamentsvalen), SCB

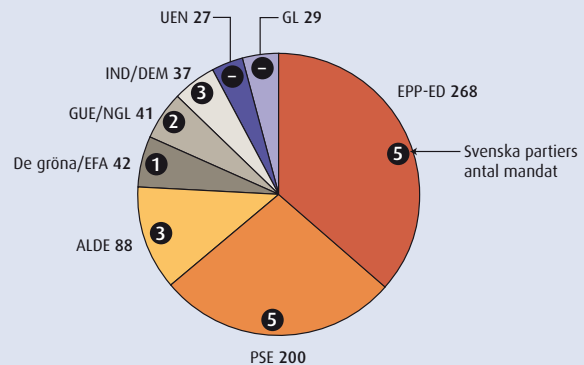
1 Röstplikt föreligger

2 Valdeltagande 2007

Röstplikt föreligger i Belgien, Luxemburg, Cypern och Grekland.

8 partigrupper i Europaparlamentet

Politikerna har formerat sig i olika partigrupper i parlamentet. En politisk grupp måste från och med juni i år bestå av minst 25 ledamöter från minst 7 medlemsländer.

Partigrupp	De svenska partiernas grupptillhörighet
EPP-ED	Gruppen för Europeiska folkpartiet (Kristdemokrater och Europademokrater)
PSE/PES	Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet
ALDE/ADLE	Gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europa
De gröna/EFA	Gruppen De gröna/Europeiska fria Alliansen
GUE/NGL	Gruppen Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster
IND/DEM	Gruppen Självständighet/Demokrati
UEN	Gruppen Unionen för nationernas Europa
GL	Grupplösa

År 2007, dvs. efter 2004 års val, har Bulgarien och Rumänien anslutit sig till Europeiska unionen. Antalet ledamöter har därmed ökat från 732 platser till 785.

Europaparlamentsval – ett andra rangens val

Ett andra rangens nationella val. Så karakteriseras Europaparlamentsvalen ofta i den internationella forskningen. Europaparlamentsvalen är andra rang eftersom de än så länge betyder mindre, alltså väcker de mindre intresse och uppmärksamhet i alla läger – bland partier, bland kandidater, i medier och bland väljare.

Alla hypoteser som brukar härledas ur teorin om andra rangens val får stöd i det svenska fallet.

HYPOTES ETT är att valdeltagandet i Europaparlamentsval blir klart lägre än i närliggande nationella val. I det svenska fallet är skillna-

den något över 40 procentenheter. Snittet i EU brukar vara lägre, kring 30 procentenheter.

HYPOTES TVÅ säger att regeringspartier tenderar att lyckas sämre i Europaparlamentsval än i nationella val. Europaparlaments-

val gäller inte regeringsmakten. Väljarna kan rösta mer expressivt och lufta eventuella missnöjen med hur regeringen sköter sig. I Sverige har Socialdemokraterna haft makten vid alla tre Europaparlamentsvalen och vid alla tre tillfällena gjort rejält dåliga val, bland de sämsta någonsin för partiet sedan demokratin infördes i Sverige på 1920-talet. Resultaten visar dessutom på en nedåtgående kurva, 28,1 procent 1995, 26,0 procent 1999 och 24,6 procent 2004.

HYPOTES TRE förutspår att små partier skall lyckas bättre än stora i Europaparlamentsval. Frånvaron av regeringsfrågan tar bort en del av fokuseringen på de stora partierna och ger mindre partier en ökad chans eftersom väljarna är mer fria att rösta expressivt. Detaljstudier visar det sig att stora partier (S och M) mycket riktigt oftare förlorar röster jämfört med närliggande riksdagsval (S tre gånger, M en gång) än de vinner (M två

gångar). I fyra fall av sex stämmer alltså hypotesen. När det gäller de mindre partierna har de gått framåt i nio fall av femton. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har alltid gjort bättre ifrån sig i Europaparlamentsval än i riksdagsval, Centerpartiet har gjort det två gånger, Folkpartiet en gång medan Kristdemokraterna är det stora undantaget. Partiet har aldrig lyckats bättre i ett Europaparlamentsval än i det mest näralliggande riksdagsvalet. Även partier utanför de etablerades krets tenderar att lyckas bättre i Europaparlamentsval. Det svenska exemplet är Junilistan 2004.

ÄVEN OM SVENSKA Europaparlamentsval är andra rangens val finns det en del tecken som tyder på att de i jämförelse med Europaparlamentsvalen i många andra länder är hyfsat meningsfulla. Bland de många väljarna handlar de trots allt om det de bör handla om, det vill säga EU-frågor. I många andra länder i EU dominerar fortfarande inrikespolitik och regeringsbedömningar när väljarna röstar.

Resultatet från valundersökningen 2004 är detsamma som i de tidigare Europaparlamentsvalen. Svenska väljare påverkas klart mer av vilken allmän inställning de har till EU än vad som är fallet i de flesta andra EU-länder. Sambandet mellan EU-åsikt och partival 2004 var starkast i Sverige, följt av Danmark och svagast i länder som Spanien, Tyskland och Holland. På väljarnivå leder Sverige utvecklingen mot mer *eufierade* Europaparlamentsval.

SETT ÖVER TID tycks dock EU-faktorn ha blivit något mindre betydelsefull även i Sverige. Svenska väljare åsiktsröstade mer utifrån EU-frågor 1995 och 1999 än 2004. En av huvudorsakerna till att Sverige

fortfarande toppar listan är att det i Sverige (och i Danmark) finns etablerade partier som tydligt tar ställning emot EU. Det finns det inte i alla EU-länder. Svenska väljare kan kanalisera sin EU-skepticism på valdagen. Och den möjligheten tillvaratas. Många svenska väljare röstar annorlunda i Europaparlamentsvalen jämfört med i riksdagsvalen. Partibyten i samband med Europaparlamentsvalen är vanligare i Sverige än i majoriteten av andra EU-länder. Väljarrörligheten i svenska Europaparlamentsval är också större än i riksdagsvalen. Väljarna bestämmer sig senare och de byter oftare parti. Valrörelsen blir mycket viktig, vilket illustrerades extremt tydligt av Junilistans snabba tillväxt från 4–5 procent till hela 14,5 procent under valsprtens sista 4–5 dagar 2004.

ÅSIKTSRÖSTANDET i Europaparlamentsvalen underlättas högst betydligt av att svenska väljare har relativt goda kunskaper om vad partierna står för när det gäller EU-medlemskapet. Och till skillnad från när det gäller andra kunskaper om EU – där den svenska kunskapsnivån inte har förbättrats, och inte är bättre än EU-snittet, snarast lite sämre – ser vi en viss tendens till förbättrade kunskaper om vad partierna står för över tid. Det är viktigt eftersom rationell åsiktsröstning förutsätter att väljarna känner till vad partierna har för ståndpunkter.

I valet 2004 var det bara ett parti som väljarna uppenbart var osäkra om vad det stod för. Det partiet var Junilistan. Osäkerheten gällde dock inte partiets EU-skepticism utan huruvida partiet var för eller emot Sveriges EU-medlemskap. Många väljare, även sådana som röstade på Junilistan, kände inte till att partiet

är för det svenska medlemskapet. Den förvillelsen kan till en del ha hjälpt till när EU-motståndare från exempelvis Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade på partiet. Junilistans röststöd är annars lite unikt i det att det kom i ungefär lika stor utsträckning från alla olika sociala och politiska grupper.

ETT LÅGT INTRESSE och ett lågt valdeltagande har präglat de svenska Europaparlamentsvalen. Något som emellertid har blivit en succé i dessa val är personröstningen – över 50 procent av väljarna har kryssat för en kandidat i de två senaste valen (67 respektive 59 procent). Och kryssandet har varit mycket jämnt spritt socialt och politiskt. Personröstning är en form av deltagande, som till skillnad från valdeltagande, är lika vanligt bland unga som bland äldre och bland arbetare såväl som bland övre medelklassen. Dessutom fick personkryssandet effekter. Fyra kandidater fick åka till Bryssel tack vare att de lyckades samla många personröster, fler än konkurrenterna.

I riksdags- och kommunalvalen har personröstandet inte varit tillnärmelsevis lika framgångsrikt. Snarare tvärtom med en sjunkande andel personröstare från en redan låg nivå premiäråret 1998 (29,9 procent 1998 och 21,9 procent i riksdagsvalet 2006). Huvudorsaken till framgången för personröstandet i Europaparlamentsvalen är att partierna endast går fram med en nationell vallista vardera och att många kandidater då har en chans att bli kända. Vi vet från studier i samband med riksdagsvalen att väljarna inte tycker om att kryssa för kandidater de inte känner till. ●

Om undersökningen

Valundersökningen är en riksrepresentativ besöksintervjuundersökning som genomförts i samarbete mellan SCB och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet vid varje ordinarie riksdagsval sedan 1956 samt folkomröstningarna sedan 1957 och Europaparlamentsvalen sedan 1995. Valundersökningarna i samband med Europaparlamentsvalen är eftervalsundersökningar med cirka 3 000 personer i urvalet.

Läs mer

Oscarsson, Henrik och Sören Holmberg
Europaparlamentsvalen: En sammanfattning av några resultat från valundersökningarna i samband med valen till Europaparlamentet 1995, 1994 och 2004. Demokratistatistik rapport 6, SCB. Rapporten kan laddas hem på www.scb.se.

Oscarsson, Henrik och Sören Holmberg
Europaval. Göteborgs universitet.

Författare

Sören Holmberg och Henrik Oscarsson vid Göteborgs universitet

Sören Holmberg
Professor
tfn: 031-786 12 27
e-post:
soren.holmberg@pol.gu.se

Henrik Oscarsson
Docent
tfn: 031-786 46 66
e-post:
henrik.oscarsson@pol.gu.se